

Мороченець Ілона

ст.гр. ФЗМ-11

Тернопільський національний економічний університет

ilonamorochenets@gmail.com

Науковий керівник – к.е.н., доцент Мелих О.Ю.

ПРОБЛЕМИ БІДНОСТІ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇХ РОЗВ'ЯЗАННЯ

*Якщо держава управляється правильно,
бідність і незнатність викликають сором.
Якщо держава управляється неправильно,
то сором викликає багатство і знатність.*

Конфуцій

Проблема бідності є на сьогодні однією з найболючіших проблем соціально-економічного життя України. Для України бідність стала не тільки хронічним явищем, але і фактором поляризації суспільства, його поділу на дуже багатих і дуже бідних при катастрофічному зменшенні середнього прошарку суспільства.

Теоретичні й прикладні аспекти подолання бідності є невід'ємними для становлення та розвитку соціальної безпеки людини, суспільства, держави. Тому не дивно, що чимало вітчизняних і зарубіжних науковців присвятили свої наукові праці даному напрямку досліджень. Серед них: І. Білоус, О. Кириленко, Е. Лібанова, О. Макарова, О. Мельниченко, А. Розумова, М. Хом'як, Л. Шевченко, С. Юрій та ін. Проте, незважаючи на значну кількість наукових розробок, окремі аспекти цієї проблеми потребують подальшого опрацювання та розвитку.

Офіційно термін «бідність» з'явився в Україні в Указі Президента України № 637/2001 від 15.08.2001 р. «Про стратегію подолання бідності», в якому бідність визначається як неможливість в наслідок нестачі коштів підтримувати спосіб життя, притаманний конкретному суспільству в конкретний період часу [3].

Кількісні показники моніторингу бідності населення показують, що Україна належить до країн з високим рівнем бідності. Так станом на 30.03.2017 р. за межею бідності перебували 60% українців. Про це під час презентації звіту ПРООН щодо людського розвитку заявив постійний представник програми розвитку ООН в Україні Ніл Уокер.

Уявлення про економічний потенціал, масштаби та динаміку національної економіки, рівень життя населення дають такі показники як

ВВП та темпи його зростання. Більш точним показником рівня добробуту, який використовується у міжнародних зіставленнях є показник ВВП на душу населення, який показує вартість товарів та послуг, що припадає на одного мешканця країни. Він дозволяє пов'язати динаміку національного виробництва з добробутом населення і характеризує рівень життя.

Згідно досліджень Дослідницького інституту швейцарської фінансової групи Credit Suisse [5], Україна належить до групи країн з дуже низьким ВВП на душу населення (див. рис. 1).

Рис. 1. Картохема рівня добробуту населення планети за показником ВВП на 1 особу у 2016 р., дол. США

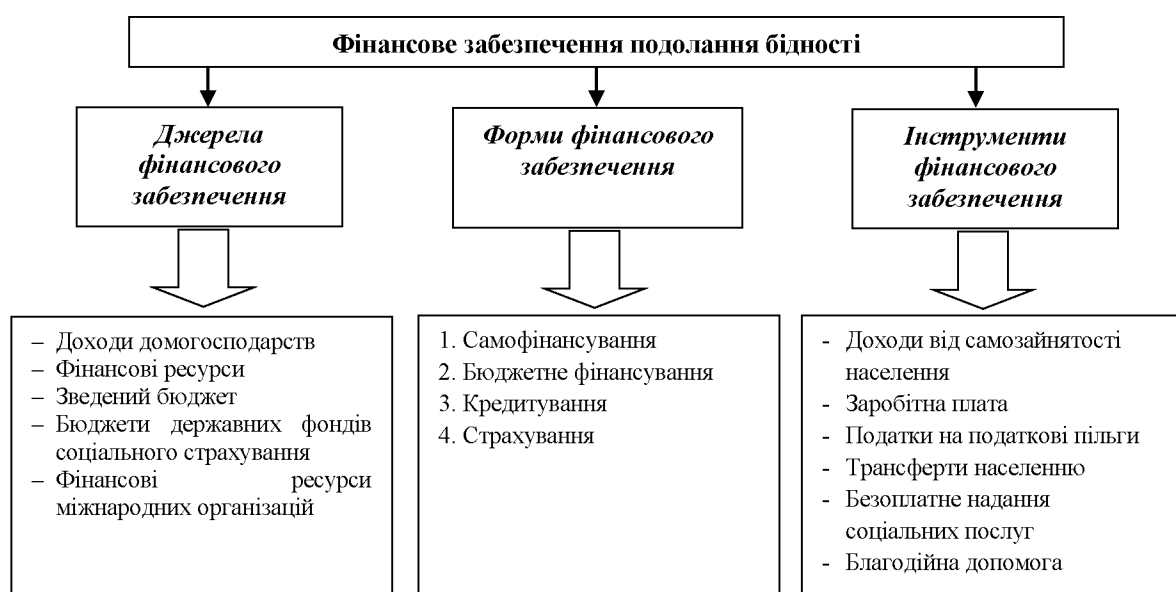
Так, станом на 31.12.2016 року показник ВВП на душу населення становив лише 2185,9 дол. США. Внаслідок девальвації гривні, яка за підсумками останніх чотирьох років знецінилась по відношенню до американського долара у 3,4 рази, значення даного показника зменшилось на 1884,1 дол. США.

Таким чином, валютна криза 2014–2015 рр. є одним із чинників загострення проблеми бідності в Україні.

Ми далекі від думки, що бідність сама по собі може бути причиною поширення крайніх явищ у суспільстві. На даний час, українці сприймають бідність як норму. Тому доцільно звернути увагу на цілу низку особливостей бідності в Україні. Перша особливість – це низький рівень життя [1]. Підтвердженням цього є такі показники як : низька якість раціону харчування, стрімке зростання трудової міграції, низька народжуваність, висока захворюваність і смертність, незадоволеність широких верств суспільства загальноекономічною ситуацією та своїм матеріальним становищем. Друга особливість – масова бідність зайнятого населення. Працююче населення більшою мірою переймаються тим, як прожити сьогодні, а не перспективами завтрашнього дня. Тому, основна

загроза для переважної більшості населення в кризових умовах – це втрата робочого місця. У разі, коли безробіття зростатиме, людина триматиметься за посаду навіть з мізерною зарплатою. Загроза втрати робочого місця – дієвий стимул для штучних протестів, коли у політичних чи економічних цілях власники підприємств активно використовують найманих працівників. Такі протести як правило пасивні, оскільки його учасники мотивовані виключно кріпосною необхідністю [2].

Необхідність реалізації заходів з метою подолання бідності потребує ефективного застосування фінансового забезпечення, яке доцільно розглядати як сукупність фінансових ресурсів, форм та інструментів для поліпшення стану домогосподарств, які не досягли фінансового добробуту (див. рис. 2).

Рис. 2. Основні елементи системи фінансового забезпечення подолання бідності [4]

Фінансове забезпечення подолання бідності має сприяти мінімізації як самого явища бідності, так і усуненню чинників, які його зумовлюють. З огляду на це, фінансові інструменти, спрямовані на подолання бідності, доцільно поділяти на прямі та опосередковані. На думку І. Білоус, завдяки їхньому поєднанню можна домогтися найліпших результатів у процесі боротьби з бідністю [4, с. 24].

Таким чином, бідність – це комплексна проблема, а її подолання є тривалим процесом. Оптимальним варіантом підвищення добробуту населення України є поєднання активної соціальної політики, спрямованої на відновлення і зростання зайнятості та створення умов для гідної праці, з ефективною підтримкою найуразливіших верств населення.

Література:

1. Лібанова Е. Бідність в Україні : діагноз поставлено – будемо лікувати? [Електронний ресурс] / Е. Лібанова. – Режим доступу : https://dt.ua/ECONOMICS/bidnist_v_ukrayini_diagnoz_postavleno__budemo_likuvati.html.
2. Нерівність в Україні: масштаби та можливості впливу : [колект. моногр.] / [за ред. Е.М. Лібанової] ; Ін-т демографії та соц. досліджень ім. М. В. Птухи Нац. акад. наук України. – Умань : [Вид. «Сочінський»], 2013. – 404 с.
3. Указ Президента України «Про стратегію подолання бідності» : (офіц. текст: за станом на 15 серпня 2001 року, № 637/2001) / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/637/2001>.
4. Фінансові важелі подолання бідності в Україні : монограф. [О. П. Кириленко, І. І. Білоус, Б. С. Малиняк та ін.] ; за ред. О. П. Кириленко. – Тернопіль : ТНЕУ, 2010. – 432 с.
5. The Credit Suisse Research Institute: «Global Wealth Report – 2016» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.credit-suisse.com/corporate/en/articles/news-and-expertise/the-global-wealth-report-2016-201611.html>.

Павлишина Оксана

ст. гр. ФУПОзм-21

Тернопільський національний економічний університет

pavlushunoksana150694@gmail.com

Науковий керівник – д.е.н., професор Кізіма Т.О.

ДОХОДИ ВІД САМОЗАЙНЯТОСТІ В СТРУКТУРІ СУКУПНИХ РЕСУРСІВ ДОМОГОСПОДАРСТВ

Однією із важливих складових сектору домашніх господарств в Україні є підсектор самозайнятих осіб, тобто осіб, які працюють на себе. Відтак самостійно зайнятими працівниками вважають осіб, зайнятих індивідуальною трудовою діяльністю, яку вони здійснюють самостійно без залучення найманих працівників.

Самозайнятість – відносно нове явище у вітчизняній економіці, яке набуло значного поширення упродовж останніх років, що пов'язано насамперед із неспроможністю держави та окремих роботодавців забезпечити належну пропозицію робочих місць для працездатного населення.

Відповідно до статті 14 (зокрема, пунктів 14.1.226 і 14.1) Податкового кодексу України самозайнятою особою є фізична особа – підприємець або особа, яка провадить незалежну професійну діяльність за умови, що така